

LUONNOS

Opetus- ja kulttuuriministeriön linjaukset yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen vahvistamiseksi

Sisällys

Opetus- ja kulttuuriministeriön linjaukset yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen vahvistamiseksi .	1
Johdanto	3
Käsitteet yrittäjyysosaaminen, yrittäjyyskasvatus ja talousosaaminen	5
Yrittäjyysosaaminen ja yrittäjyyskasvatus.....	5
Talousosaaminen ja talousosaamisen edistäminen.....	6
Yrittäjyyskasvatus ja talousosaamisen edistäminen ovat vakiintuneet osaksi koulutusta	7
Varhaiskasvatus ja esiopetus	7
Perusopetus.....	7
Lukiokoulutus	8
Ammatillinen koulutus.....	9
Korkeakoulutus	10
Suuntaviivat yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen edistämiseen	12
1. Innostamme toiminnan ja kokeilun avulla yrittäjämäiseen toimintatapaan	12
2. Tarjoamme joustavia mahdollisuuksia yrittäjyys- ja talousosaamisen edistämiseen	13
3. Vahvistamme kasvatuksen ja koulutuksen parissa työskentelevien osaamista pitkäjänteisesti uudella ja päivittyvällä tiedolla	15
4. Valmistaudumme ja valmennamme tulevaisuuteen	17
5. Työskentelemme kestävän tulevaisuuden puolesta	19
Liite 1 Yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjaukset -työryhmä	21
Liite 2 Yhteisöt opetuksen ja koulutuksen järjestäjien tukena	22

Johdanto

Koulutuksella on kautta aikojen pyritty vastaamaan ajankohtaisiin ja ennakoituihin osaamistarpeisiin. Murroksenomaisesti muuttuvassa maailmassa oppijat kaipaavat muun muassa tukea oman elämänsä hallintaan, valmiuksia vaikuttaa elinympäristöönsä ja tulevaisuuskokoa. Koska yrittäjyyskasvatus ja talousosaamisen edistäminen tuottavat tietoja, taitoja ja asenteita, joiden avulla oppijat voivat rakentaa tulevaisuuttaan, toteuttaa haaveitaan ja elää omannäköistä elämää, on opetus- ja kulttuuriministeriö katsonut tarpeelliseksi edistää yrittäjyyskasvatusta ja talousosaamista kaikilla koulutusasteilla. Yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjaukset kuvaavat opetus- ja kulttuuriministeriön strategisen tahtotilan siitä, miten yrittäjyyskasvatusta ja talousosaamisen edistämistä tulee tehdä oppijoiden parhaaksi.

Koulutus on yhteiskuntamme keskeinen perusta sosiaaliselle, sivistykselliselle ja taloudelliselle kehitykselle. Koulutusjärjestelmä lisää kansalaisten yhteiskunnallista tasa-arvoa, demokratiaosaamista ja sosiaalista yhteenkuuluvuuden tunnetta. Koulutusjärjestelmältä odotetaan myös sitä, että se osaltaan huolehtii työvoiman osaamisen ja tuottavuuden kasvusta sekä synnyttää uutta tutkimusta ja tietoa. Näihin odotuksiin vastatakseen koulutuksen tulee tarjota valmiuksia työelämässä toimimiseen, yrittäjiksi ryhtymiseen sekä osaamista jo yrittäjinä toimiville. Vastaavasti koulupolun aikana luodaan pohja kansalaisten talousosaamiselle, joka auttaa ennakoimaan, suunnittelemaan ja varautumaan tulevaisuuteen. Yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjauksillaan opetus- ja kulttuuriministeriö kannustaa koulutustoimialaa vahvistamaan oppimisen, arjen ja työelämän kannalta välttämätöntä osaamista, mutta myös taitoja yhteiskunnassa osallistumiseen, vaikuttamiseen, vastuunkantoon ja yhdessä elämiseen. Tavoitteena on myös vahvistaa kouluasteelle sopivalla tavalla yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän kanssa sekä lisätä yleisesti yrittäjämyönteisyyttä.

Koulutustoimiala luo yhdessä muiden hallinnonalojen kanssa ratkaisuja ajankohtaisiin haasteisiin.

Keskellä digivihreää siirtymää, taloudellisesti epävarmoja aikoja ja työelämän rakenteiden murrosta, talousosaamisesta on tullut arjen perustaito. Talousosaamisen auttaa hallitsemaan ja ennakoimaan arkea, vähentää taloudellista stressiä ja lisää turvallisuuden tunnetta, mikä parantaa elämänhallintaa ja hyvinvointia. Tarpeesta vahvistaa kansalaisten taloudellista ymmärrystä ja kestäväää päätöstentekoa syntyi Suomen Pankin, oikeusministeriön ja muiden keskeisten viranomaisten yhteistyönä ehdotus talousosaamisen kansalliseksi strategiaksi¹ (2020) sekä sen toimintasuunnitelma² (2022–2026), jonka toimeenpanosta vastaa Oikeuspalveluvirasto.

¹ Ehdotus Suomen talousosaamisen edistämisen kansalliseksi strategiaksi. Suomen Pankin yleistajuiset selvitykset A:124. <https://publications.bof.fi/bitstream/handle/10024/43725/Talousosaamisen-strategia-FI.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

² Talousosaamisen strategian tavoitteet ja toteuttajat: Toimintasuunnitelma vuosille 2022–2026. Oikeusministeriön julkaisuja, Toiminta ja hallinto 2024:7. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-258-5>

Yhteiskunnassamme on havaittu tarve varmistaa yrittäjyyden edellytyksiä, uudistumista ja kansainvälistymistä pitkäjänteisesti yli hallituskausien. Tästä tarpeesta syntyi valtioneuvoston periaatepäätös³ (2024). Työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti Kasvuyrittäjyyden toimenpideohjelman⁴ (2025) täydentämään periaatepäätöstä. Ohjelma tuo esille sen, kuinka kasvukykyiset yritykset ovat Suomen talouskasvun ja työllisyyden kannalta ratkaisevia. Sekä osaaminen että yhteiskunnan yrittäjyysmyönteisyys ovat keskeisessä roolissa kasvukykyisten yritysten syntymisessä.

Yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjauksilla opetus- ja kulttuuriministeriö tuo hallinnonalojen yhteiseen keskusteluun koulutustoimialan näkökulman. Linjaukset lisäävät ymmärrystä koulutustoimialalla tehtävästä yrittäjyyskasvatuksesta ja talousosaamisen edistämisestä sekä viitoittavat niiden kehittämisen suuntaa kouluasteille sopivalla tavalla.

Yrittäjyys- ja talousosaamiseen kytkeytyviä osaamistavoitteita sisältyy laajasti eri kouluasteita säänteleviin normeihin, kuten kouluastekohtaisiin lakeihin tai opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteisiin. Yrittäjyys- ja talousosaaminen on kytketty esimerkiksi laaja-alaisiin oppimista edistäviin taitoihin, joilla tarkoitetaan muun muassa uteliaisuutta, ongelmanratkaisukykyä, kykyä tunnistaa mahdollisuudet ja riskit sekä rohkeutta uuden kokeilemiseen. Sen lisäksi, että koulutuksella vahvistetaan oppijoiden edellytyksiä jatkuvaan oppimiseen, koulutusjärjestelmän tehtävänä on tarjota valmiuksia aktiiviseen kansalaisuuteen. Myös tämän koulutustehtävän toteuttamiseksi yrittäjyyskasvatus ja talousosaamisen edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia. Niiden avulla voidaan oppia vaikuttamista ja vastuun kantamista itsestä, yhteisöistä ja ympäristöstä. Yrittäjyyskasvatuksella ja talousosaamisella edistetään oppijoiden itseohjautuvuutta, kriittistä ajattelua, pitkäjänteistä suunnittelua ja kykyä toimia yhdessä toisten kanssa. Yrittäjyys- ja talousosaamisella on myös yhteys kansalaistaitoihin ja demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä elämiseen.

Linjauksillaan opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen tärkeyttä osana opetuksen ja koulutuksen järjestämistä. Kyse ei ole pelkästään opetussisällöistä vaan laajasti siitä, miten esimerkiksi koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuuri, erilaiset yhteistyöverkostot ja pedagogiset ratkaisut onnistutaan hyödyntämään osana opetus- ja koulutustehtävää.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on laatinut linjaukset yhdessä erilaisia sidosryhmiä edustavien toimijoiden (liite 1) kanssa. Linjaukset kohdentuvat koulutustoimialan hallinnolle, opetuksen ja koulutuksen järjestäjille, opetus- ja ohjaushenkilöstölle, heidän kouluttajilleen sekä erilaisille järjestöille, jotka omalla asiantuntemuksellaan ja palveluillaan tukevat koulujen ja oppilaitosten työtä. Jokaisella on oma tärkeä roolinsa yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen edistämisessä. Yhdessä

³ Valtioneuvoston periaatepäätös yrittäjyydestä. Valtioneuvoston julkaisu 2024:47.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-993-9>

⁴ Kasvuyrittäjyyden toimenpideohjelma (sis. Mittelstandin). Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu, Yritykset, 2025:24.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/ad9a7598-c197-45c8-a916-fd85eff0b313>

valmistellut linjaukset ohjaavat toimimaan samansuuntaisesti, olipa kyse normien antamisesta, niiden toimeenpanosta, pedagogista ratkaisusta, henkilöstön ja johdon osaamisen vahvistamisesta tai vaikkapa toimintakulttuurin kehittämisestä. Lisäksi yhteiset linjaukset tukevat koulutusasteiden välistä yhteistyötä johdonmukaisten oppimispolkujen rakentamiseksi.

Käsitteet yrittäjyysosaaminen, yrittäjyyskasvatus ja talousosaaminen

Yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjausten termit 'yrittäjyysosaaminen', 'yrittäjyyskasvatus' ja 'talousosaaminen' ovat yleisesti käytettyjä ja esiintyvät erilaisissa yhteyksissä. Termejä määrittelemällä luodaan käsitteellinen kehys, jolla varmistetaan linjausten johdonmukaista tulkintaa. Linjauksissa nojataan laajasti käytössä oleviin määritelmiin. Tavoitteena on tukea yhteisen sanaston syntymistä sekä määritelmien vakiintumista, mikä osaltaan luo edellytyksiä yhteiselle keskustelulle yrittäjyys- ja talousosaamisesta.

Yrittäjyysosaaminen ja yrittäjyyskasvatus

Euroopan neuvosto on antanut jäsenmaille suosituksen kahdeksasta elinikäisen oppimisen avaintaidoista, joista yksi liittyy **yrittäjyysosaamiseen**⁵. Yrittäjyysosaamisella tarkoitetaan mahdollisuuksiin ja ideoihin tarttumista ja niiden muuttamista arvoiksi muita varten. Taloudellisten arvojen lisäksi arvo voi olla luonteeltaan myös kulttuurista tai sosiaalista. Yrittäjyysosaaminen perustuu luovuuteen, kriittiseen ajatteluun, ongelmanratkaisutaitoihin, aloitteellisuuteen, sitkeyteen ja yhteistyökykyyn. Suosituksessa yrittäjyysosaaminen on määritelty tietoina, taitoina ja asenteina, jotka konkretisoituvat

- luovuutena kuten mielikuvituksena, strategisena ajatteluna ja ongelmanratkaisutaitona sekä luovien ideoiden ja innovaatioiden kriittisenä ja rakentavana pohdintana.
- ymmärryksenä tilaisuuksien ja mahdollisuuksien syntymisestä ja tietona niihin liittyvien ideoiden muuttamisesta toimiksi.
- ymmärryksenä toiminnan suunnittelu- ja hallintatavoista.
- ymmärryksenä toiminnan toteuttamisen mahdollisuuksista ja haasteista.
- kykynä tehdä päätöksiä, jotka synnyttävät kustannuksia ja vaikuttavat arvoon.
- kykynä sietää epävarmuutta ja riskejä osana tietoon perustuvaa päätöksentekoa.
- tietona eettisistä periaatteista ja kestävästä kehityksestä.
- ymmärryksenä omista vahvuuksista ja kehittämistarpeista.
- kykynä itsenäiseen ja ryhmässä työskentelyyn.

⁵ Euroopan neuvoston suositus elinikäisen oppimisen avaintaidoista 22.5.2018. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604(01))

- kykyä kommunikoida ja neuvotella.

Yrittäjyyskasvatus on laaja-alainen kasvatustieteellinen käsite, jolla tarkoitetaan myönteisen yrittäjyysasenteen sekä yrittäjyyteen liittyvien tietojen ja taitojen kehittämistä ⁶. Yrittäjyyskasvatus ei ole oppiaine, vaan metodinen lähestymistapa, joka läpäisee eri koulutusasteita ja oppisisältöjä pedagogisina valintoina, menetelminä ja toimintakulttuureina. Yrittäjyyskasvatuksessa yrittäjyys ymmärretään laajasti yhteiskunnallisena ja pedagogisena ilmiönä.

Taloulosaaminen ja taloulosaamisen edistäminen

Taloulosaamisella tarkoitetaan tietämyksen, taitojen, asenteiden ja käyttäytymisen yhdistelmää, jota tarvitaan kotitalouksien taloudellisessa päätöksenteossa ja taloudelliseen hyvinvointiin ⁷.

Taloulosaamisen edistäminen on eri toimijoiden tekemää työtä kansalaisten taloulosaamisen edistämiseksi. Tavoitteena on, että harkituilla päätöksillä parannetaan taloudellista hyvinvointia. Taloulosaamista voidaan edistää laajasti eri sektoreilla, mutta näissä linjauksissa taloulosaamisen vahvistamisen keinoja tarkastellaan opetushallinnon alalla osana suomalaista koulutusjärjestelmää.

Taloulosaamisen keskeisiä ulottuvuuksia katsotaan olevan kolme:

- **Taloudellinen tietämys** tarkoittaa ymmärrystä taloudellisesta toimintaympäristöstä, talouden käsitteistä ja taloudelliseen käyttäytymiseen liittyvistä riskeistä.
- **Taloudelliset asenteet** tarkoittavat motivaatiota ja itseluottamuksen hankkimista sekä kykyä arvioida ja hyödyntää taloudellista tietoa päätöksenteossa.
- **Taloudellinen käyttäytyminen** tarkoittaa taloudellista toimintaa ja päätöksentekoa arjessa, esimerkiksi säästämiseen, kuluttamiseen ja niiden suunnitteluun liittyviä päätöksiä ja toimia.

⁶ Euroopan komission julkaisema yrittäjyysosaamisen viitekehys The Entrepreneurship Competence Framework 2016. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC101581>

⁷ OECD:n Recommendation on Financial Literacy, 2020.
<https://www.fsb.org/2020/10/oecd-recommendation-on-financial-literacy/>

Yrittäjyyskasvatus ja talousosaamisen edistäminen ovat vakiintuneet osaksi koulutusta

Viime vuosina yrittäjyyskasvatus ja talousosaamisen edistäminen ovat vakiintuneet paikkansa kaikilla koulutusasteilla. Kehitystä on vahvistanut se, että yrittäjyys- ja talousosaamiseen liittyvät teemat ovat olleet näkyvästi esillä erilaisissa kansallisissa ja alueellisissa linjauksissa ja yrittäjyys- ja talousosaaminen on otettu huomioon koulutusalan säädöksissä. Kun opetussuunnitelmien ja tutkinnon perusteita on viime vuosina uudistettu, on yrittäjyys- ja talousosaaminen myös niiden velvoittamana jalkautunut eri kouluasteille. Normiohjauksen rinnalla yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen edistämistä ovat vauhdittaneet erilaiset paikalliset ratkaisut. Esimerkiksi kunnat, koulut ja oppilaitokset ovat laatineet yrittäjyyttä koskevia strategioita. Yhteistyö ja verkottuminen työelämän kanssa osaltaan kirittää yrittäjyysosaamisen kehittämistä, mikä on näkynyt esimerkiksi korkeakoulujen tutkintokoulutuksessa sekä tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa.

Seuraavissa luvuissa on katsaus siihen, miten yrittäjyyskasvatus ja talousosaamisen edistäminen näyttäytyvät kouluasteiden sääntelyssä sekä opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteissa.

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) yrittäjämäisten valmiuksien harjoittelu nivoutuu moniin eri sisältöihin. Yrittäjyyskasvatusta käsitteenä ei mainita, mutta yrittäjämäisten valmiuksien vahvistaminen sisältyy erityisesti toimintakulttuurin kehittämiseen, laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin ajattelu ja oppiminen, osallistuminen ja vaikuttaminen sekä digitaalinen osaaminen. Varhaiskasvatuksessa oppimisen alueet ja esiopetuksessa opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet tukevat yrittäjyyskasvatukseen linkittyviä taitoja esimerkiksi matemaattisten taitojen ja ajattelun harjoittelun, teknologiakasvatuksen tai moninaisen ilmaisun kautta. Leikki varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen keskeisenä työtapana sekä monipuoliset oppimis- ja leikkiympäristöt tarjoavat mahdollisuuksia yrittäjämäisten valmiuksien harjoitteluun. Leikkiessään lapset ovat aktiivisia toimijoita: he jäsentävät ja tutkivat ympäröivää maailmaa ja mallintavat kokemuksiaan.

Perusopetus

Opetushallituksen antamissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) on talousosaamiseen ja yrittäjyyskasvatukseen liittyviä tavoitteita sekä laaja-alaisessa osaamisessa että eri oppiaineissa. Työelämätaidot ja yrittäjyys on yksi perusopetuksen seitsemästä kaikki oppiaineet ja vuosiluokat läpäisevästä laaja-alaisen osaamisen alueesta. Sen tavoitteena on muun muassa lisätä oppilaiden myönteisiä kokemuksia työelämästä ja yrittäjyydestä ja vahvistaa yrittäjämäisiä työskentelytaitoja. Talousosaaminen taas linkittyy itsestä huolehtiminen ja arjen taidot -osaamisalueeseen, joka sisältää muun muassa oman talouden hallintaa ja kuluttamista. Lisäksi oppilaat harjaantuvat kestäväen elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Perusopetuksen toimintakulttuurissa tulee korostaa monipuolisia oppimisympäristöjä sekä yhteistyötä eri yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on myös konkreettisia talousosaamiseen ja yrittäjyyskasvatukseen liittyviä tavoitteita ja sisältöjä. Esimerkiksi yhteiskuntaopin oppiaineessa noin puolet tavoitteista liittyy talousosaamiseen. Yrittäjyyttä ja yrityksiä käsitellään osana kansantaloutta. Talouteen liittyviä tavoitteita opiskellaan myös kotitalouden ja matematiikan oppiaineissa. Opinto-ohjauksessa opiskellaan työelämän ilmiöitä ja yrittäjyyttä osana sitä.

Opetussuunnitelmat toimeenpannaan paikallisesti opetuksen järjestäjien toimesta. Valtakunnallisten perusteiden lisäksi opetuksen järjestäjät voivat paikallisesti suunnitella ja toteuttaa talousosaamiseen ja yrittäjyyskasvatukseen liittyviä opintoja alueelliset ja paikalliset mahdollisuudet ja resurssit huomioiden.

Lukiokoulutus

Nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (Lukiolaki 714/2018, 13 §). Lukio-opinnoissa hyödynnetään monipuolisesti opiskeluympäristöjä, jotka lisäävät jatko-opintojen sekä yritys- ja työelämän tuntemusta. Lukion opetussuunnitelman perusteissa (2019) korostetaan toimintakulttuuria, joka luo myönteistä asennetta, innostaa oppimiseen ja edistää kestävää tulevaisuutta. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueessa yhteiskunnallinen osaaminen painotetaan yritteliästä ja uudistumishenkistä asennetta. Eettisyys ja ympäristöosaaminen puolestaan vahvistaa opiskelijan kykyä arvioida ja suunnitella toimintaansa eettisyyden ja vastuullisuuden lähtökohdista.

Yrittäjyysosaamiseen liittyviä valmiuksia edistetään osana kaikkia oppiaineita. Valtakunnallisen pakollisen yhteiskuntaopin Taloustieto (YH2) -moduulin tavoitteena on, että kaikki lukio-opiskelijat ymmärtävät talouden käsitteitä ja toimintaperiaatteita sekä talouspoliittista keskustelua. Mikro- ja makrotalouden kysymyksiä käsitellään eri näkökulmista. Talouteen ja työelämään liittyviä tavoitteita on myös muissa oppiaineissa kuten matematiikassa ja opinto-ohjauksessa. Lisäksi koulutuksen järjestäjät voivat paikallisella tasolla tarjota talousosaamiseen ja yrittäjyyskasvatukseen liittyviä paikallisia valinnaisia opintojaksoja.

Lukiodiplomit mahdollistavat opiskelijoille osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan eri aineissa ja aineryhmissä. Yrittäjyyden lukiodiplomi otetaan käyttöön 1.8.2027. Opetushallitus valmistelee yrittäjyyden lukiodiplomin lisäksi koulutuksen järjestäjille tukimateriaalia paikallisen opetussuunnitelmatyön tueksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää osalle lukioista erityisen koulutustehtävän, mikä mahdollistaa muun muassa yrittäjyyteen painottumisen. Lisäksi yrittäjyyden ja liiketoiminnan valtakunnalliseen kehittämistehtävään valitun lukion tehtävänä on jakaa yrittäjyyskasvatuksen hyviä käytäntöjä kaikkiin Suomen lukioihin.

Ammatillinen koulutus

Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017, 2 §) säättää ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoituksiksi muun muassa väestön ammatillisen osaamisen kohottamisen ja ylläpidon, työ- ja elinkeinoelämän kehittämisen ja sen osaamistarpeisiin vastaamisen, työllisyyden edistämisen, valmiuksien antamisen yrittäjyyteen, työ- ja toimintakyvyn jatkuvan ylläpidon sekä elinikäisen oppimisen ja ammatillista kasvun tukemisen. Ammatillinen koulutus palvelee laajaa joukkoa erilaisia opiskelijoita. Osa opiskelijoista on oppivelvollisia, jotka opintojensa päätyttyä suuntaavat työhön tai jatko-opintoihin. Suuri joukko opiskelijoista on aikuisia, joille suoritettava tutkinto voi olla ensimmäinen toisen asteen tutkinto tai alaa vaihtavilla väylä uuteen ammattiin. Iso osa opiskelijoista on myös työmarkkinoilla olevia ammattilaisia, jotka hakeutuvat koulutukseen täydentämään tai päivittämään osaamistaan. Ammatillisen koulutuksen rakenteita on pyritty pitämään joustavina, jotta kuluksella vastattaisiin myös työelämässä olevien jatkuvan oppimisen tarpeisiin.

Opetushallitus määrää ammatillisiin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin perusteet opetus- ja kulttuuriministeriön ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta antaman asetuksen (680/2017) pohjalta. Tutkintoja on yhteensä 160 (2026). Tutkintorakenteessa on erityisesti yrittäjyyteen ja talousosaamiseen keskittyviä tutkintoja. Niiden lisäksi yrittäjyysosaaminen sisältyy laajasti eri tutkintoihin sekä pakollisesti että valinnaisesti suoritettaviin tutkinnon osiin. Sisällöt vaihtelevat tutkinnoittain ja opiskelijoiden yksilöllisesti tekemien valintojen mukaan.

Ammatilliset tutkinnot muodostuvat ensisijaisesti työelämän työ- ja toimintakokonaisuuksiin perustuvista ammatillisista tutkinnon osista. Tutkinnon osat sisältävät alan kannalta olennaisia yrittäjyys- ja talousosaamisen ammattitaitovaatimuksia. Näitä ovat esimerkiksi oman alan tuotteiden tai palveluiden hinnoitteluun, asiakaspalveluun, toiminnan kannattavuuden arviontiin, ongelmanratkaisuun, oman työn arviointiin sekä omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistamiseen liittyviä ammattitaitovaatimuksia. Ammatillisena tutkinnon osana voi olla myös yrittäjyyteen liittyviä tutkinnon osia. Usein nämä ovat valinnaisia tutkinnon osia, jotka liittyvät esimerkiksi yritystoiminnan suunnitteluun tai yrityksessä toimimiseen. Yrittäjyys- ja talousosaamista kehittäviä tutkinnon osia sisältyy tutkintoihin erityisesti silloin, kun yrittäjyys on tyypillinen toimintatapa ammattialalla tai ammatissa toimimisessa tarvitaan vahvaa talousosaamista.

Ammatillisissa perustutkinnoissa kaikille opiskelijoille yhteisissä tutkinnon osissa on Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta -osa-alue, joka sisältää osaamistavoitteita yrittäjyyden eri muodoista ja liikeidean rakentamisesta. Yhteisissä tutkinnon osissa on myös Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimimisen -osa-alue, jonka osaamistavoitteet sisältävät eri elämänvaiheissa tarvittavaa talousosaamista, säästämis-, sijoitus- ja rahoitusvaihtoehtojen tuntemusta, vastuullista kuluttajuutta sekä julkisen talouden toimintaperiaatteiden hallintaa. Osa-alueet ovat kaikille ammatillisissa perustutkintoja suorittaville opiskelijoille pakollisia, ja osaamista niissä voi myös syventää tai laajentaa valinnaisina opintoina.

Yrittäjyyden ammattitutkinto, johtamisen ja yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto sekä liiketoiminnan perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkinto ovat keskeisiä yrittäjyys- ja talousosaamiseen liittyviä tutkintoja. Esimerkiksi yrittäjyyden ammattitutkinnossa eri tutkinnon osat

palvelevat niin yritystoimintaa aloittavien, yritystoimintaa kehittävien kuin työntekijöitä palkkaavien tai toimintaa laajentavien osaamistarpeisiin. Lisäksi tutkinto soveltuu yritysneuvojen osaamisen kehittämiseen.

Opiskelijan on mahdollista hankkia opiskelu- ja urasuunnitelmiinsa perustuvaa yrittäjyys- ja talousosaamista laajasti ammatillisen tutkintojärjestelmän sisällä. Tutkintoihin voidaan sisällyttää tutkinnon osia muista tutkinnoista tai yksittäisistä tutkinnon osista voidaan räätälöidä opiskelijan ja työelämän tarvitsemia osaamiskokonaisuuksia myös yrittäjyys- ja talousosaamisen vahvistamiseen.

Yrittäjyys- ja talousosaaminen kehittämisessä keskeisessä roolissa ovat käytännön tekemiseen kannustavat opetusmenetelmät sekä työpaikkojen kanssa tehty yhteistyö koulutuksen järjestämisessä koulutus- ja oppisopimuksin. Säädökset mahdollistavat opiskelijalle osaamisen hankkimisen myös omassa yrityksessä. Koulutuksen järjestäjillä on käytössä laajasti myös omia, yritystoiminnan periaattein toimivia oppimisympäristöjä ja ne tuottavat opetuksen ja ohjauksen sisältöjä, materiaaleja ja oppimisympäristöjä yhteistyössä oppilaitoksen ulkopuolisten, yrittäjyyttä edistävien organisaatioiden kanssa.

Ammatillisen koulutuksen kansalliset linjaukset (2025) osaltaan edistävät ammatillisen koulutuksen laatua. Linjauksissa kiinnitetään huomiota koulutustarjonnan suuntaamiseen sekä sisältöjen ja pedagogiikan kehittämiseen. Tavoitteena on muun muassa parantaa työllistymistä, yrittäjyyttä sekä korkeakouluopintoihin sijoittumista opintojen jälkeen.

Korkeakoulutus

Yliopistolain (558/2009) mukaan yliopistojen tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa. Ammattikorkeakoululain (932/2014) mukaan Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. Korkeakoulujen opetussisältöjä ei ohjata kansallisesti. Korkeakouluissa annettu opetus perustuu tutkimukseen ja sen, kuten myös sen pohjalta annettavan opetuksen sisältöjä koskee akateeminen vapaus.

Yrittäjyysosaamista on monipuolisin näköaloin sisällytetty korkeakoulujen tutkinto-ohjelmiin, lisäksi korkeakoulut tarjoavat yrittäjyysopintoja vapaavalintaisena opintotarjontana tieteenala- ja korkeakoulurajat ylittäen. Korkeakoulut tarjoavat monipuolisia tukimuotoja ja järjestävät koulutusta yrittäjyysidean kehittämiseen ja alkavan yritystoiminnan tukemiseen kaupallistamiseen sekä esimerkiksi tutkimustulosten laaja-alaiseen hyödyntämiseen (ml. kaupallistaminen). Korkeakouluissa on yrittäjyyden tutkinto-ohjelmia mm. Jatkajakoulut, joissa painotuksena on sukupolven-/omistajanvaihdostilanteet tai yrittäjyyteen valmistava Tiimiakatemia. Yliopistot ovat viime vuosina vahvistaneet tutkijakoulutuksen ja tutkimustoiminnan yritys yhteistyötä ja -osaamista esimerkiksi tohtoripilotin myötä. Talousosaamista tarjoavia kokonaisuuksia on runsaasti osana tutkinto-ohjelmia sekä sivuainekokonaisuuksina joko yksittäisen korkeakoulun järjestämänä tai useamman korkeakoulun yhteistyönä toteutettuna.

Korkeakoulut ovat myös tuottaneet yhteistä koulutustarjontaa korkeakoulurajat ylittävään käyttöön. Yrittäjyysopintojen määrä vaihtelee näin ollen tutkinnoittain ja opiskelijoiden yksilöllisesti tekemien valintojen mukaan. Korkeakoulujen Opin.fi -alusta tuo yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamisen koulutustarjontaa myös jatkuvan oppimisen käyttöön kaikille, suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Korkeakoulut tarjoavat yrittäjyyden kokeilumahdollisuuksia muun muassa yrityshautomo- ja -kiihdyttämötoiminnoissaan. Lisäksi alkavaan yritystoimintaan on perustettu esimerkiksi start-up -rahastoja. Opiskelijälähtöisen yrittäjyyden edistämisen ja yrittäjyysyhteisöjen toiminnan tueksi on korkeakouluissa monenlaisia tukimuotoja.

Korkeakouluissa on viime vuosina vahvistettu ja käynnistetty uutta yrittäjyyden tutkimusta, joille koulutustarjonnan on jatkossa mahdollista rakentua. Esimerkiksi suomalaisen omistajuuden ja perheyrittäjyyden kansallisen ohjelmatyön myötä perustettiin Aalto-yliopistoon omistajuuden professuuri tutkimusperustaa vahvistamaan. Talousosaamisen ja -tutkimuksen kansalliseksi vahvistamiseksi ja osaajien kouluttamiseksi perustettiin esimerkiksi kolmen yliopiston yhteistyönä Taloustieteen keskus Helsinki GSE (Helsinki Graduate School of Economics).

Suuntaviivat yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen edistämiseen

Yrittäjyys- ja talousosaamisen edistämiseen tarvitaan laajan toimijajoukon sitoutuminen ja käytännön tekoja. Niitä ovat esimerkiksi kansallinen ohjaus, alueiden ja kuntien päätökset, koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuurin johtaminen, opetus ja ohjaus, yhteistyö työelämän kumppaneiden ja muiden sidosryhmien kanssa sekä osaamisen hankkimisen ja päivittämisen mahdollistaminen koulutuksen kehittämiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on linjannut viisi suuntaviivaa, joiden mukaan etenemällä yrittäjyys- ja talousosaaminen entisestään vahvistuvat suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Suuntaviivat on konkretisoitu kouluastekohtaisilla kehittämistoimilla.

1. Innostamme toiminnan ja kokeilun avulla yrittäjämäiseen toimintatapaan

Toiminnalliset menetelmät kannustavat tekemään itse ja yhdessä, vahvistavat aloitteellisuutta ja ongelmanratkaisutaitoja, lisäävät rohkeutta sekä innostavat kokeiluihin, tiimityöhön ja vastuunkantoon. Kasvatuksessa ja koulutuksessa kannustamme oppijoita suunnittelemaan, kokeilemaan ja onnistumaan, mutta tarjoamme myös turvallisen ympäristön epäonnistumiseen ja siitäkin oppimiseen. Käyttämämme menetelmät ovat inklusiivisia, jotta mukaan saadaan kaikki riippumatta lähtökohdista ja taustoista. Tavoitteenamme on luoda edellytyksiä ennakoivaan oman elämän hallintaan, oman polun löytämiseen työelämässä ja aktiiviseen osallistumiseen yhteiskunnassa. Toiminnallisuus syntyy muun muassa pedagogisilla ratkaisuilla sekä toimintakulttuurista, jossa kasvatusta ja koulutusta toteutetaan. Niistä vastuu on ensi sijassa koulujen ja oppilaitosten johdolla ja opettajilla.

Taulukko 1. Kehittämistoimet toimintaan perustuvan ja kokeilevan oppimisen lisäämiseen

Koulutusaste	Kehittämistoimet
Varhaiskasvatus ja esiopetus	Leikin ja kokeilevan oppimisen kautta harjoitellaan vastuullista rahankäyttöä. Järjestetään mahdollisuuksia harjoitteluun esim. vierailukäynneillä. Kannustetaan ideointiin, luovuuteen ja yhdessä toimimiseen.
Perusopetus	Järjestetään mahdollisuuksia oppimiseen koulun ulkopuolella esimerkiksi vierailukäyntien aikana ja yhteistyössä paikallisten organisaatioiden kanssa. Toiminta lisää oppilaiden ymmärrystä työelämästä ja luo pohjaa koulutusvalinnoille perusopetuksen päättövaiheessa.

	Kannustetaan erilaisten pedagogisten ratkaisujen kokeilemiseen oppilaiden yrittäjyysosaamisen ja työelämätaitojen vahvistamiseksi osana laaja-alaista osaamista.
Lukiokoulutus	Kannustetaan opiskelijoita hyödyntämään uusien yrittäjyyden sekä tieteen ja teknologian lukiodiplomien tarjoamat mahdollisuudet ideointiin, kokeiluun ja erityisen osaamisen osoittamiseen. Edistetään lukioiden yhteistyötä yritysten, ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen kanssa, jotta opiskelijat saisivat näkymiä ja kokemuksia työelämästä ja uramahdollisuuksista. Edistetään toimintakulttuuria, jossa korostuu luovuus ja kokeilu monipuolisissa opiskeluympäristöissä.
Ammatillinen koulutus	Hyödynnetään työpaikoilla järjestettävää koulutusta, oppilaitosten yrittäjyysosaamista vahvistavia oppimisympäristöjä sekä opiskelijaa aktivoivia pedagogisia menetelmiä laajasti kaikilla koulutusaloilla. Nähdään yrittäjyys mahdollisena uravaihtoehtona opiskeltavana olevasta ammattialasta riippumatta ja rohkaistaan opiskelijoita kokeilemaan yrittäjyyttä.
Korkeakoulutus	Tarjotaan opiskelijoille entistä joustavampia mahdollisuuksia osallistua innovaatiotoimintaan, opiskelijayrittäjyyteen, tutkimuslähtöisiin startupeihin sekä yhteiskehittämiseen. Nämä voidaan toteuttaa erilaisissa ekosysteemeissä ja kumppanuuksissa sekä sisällyttää osaksi opintoja.

2. Tarjoamme joustavia mahdollisuuksia yrittäjyys- ja talousosaamisen edistämiseen

Mahdollisuus tehdä oman kiinnostuksen tai tarpeen pohjalta yksilöllisiä valintoja lisää merkityksellisyyttä ja motivaatiota oppimiseen. Kasvatuksella ja koulutuksella lisäämme oppijoiden uskoa omaan vahvuuteen ja rohkeutta tehdä päätöksiä. Vastaamme talousasioista kiinnostuneiden, yrittäjinä jo toimivien tai yrittäjyyttä uravaihtoehtona miettivien innostukseen. Otamme huomioon myös sen, että oppijoiden lähtökohdat ja elämäntilanteet ovat erilaisia eivätkä kaikkien edellytykset yrittäjyys- ja talousosaamisen hankkimiseen ole yhtäläiset. Madallamme oppimisen esteitä ja säännösten edellyttämällä tavalla huolehdimme siitä, että kasvatusta ja koulutusta vastaavat oppijoiden yksilöllisiin tarpeisiin saada osaamista ja tukea. Eri koulutusasteilla autonomisuuden määrä vaihtelee, mutta kouluilla ja oppilaitoksilla on mahdollista tehdä paikallisia ratkaisuja. Kannustamme opetuksen

ja koulutuksen järjestäjiä käyttämään toimivaltaansa niin, että oppijoille syntyy joustavia mahdollisuuksia yrittäjyys- ja talousosaamisen edistämiseen.

Koulujen ja oppilaitosten rinnalla on joukko organisaatioita, jotka toimivat yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen edistämisen asialla ja tarjoavat palvelujaan ja asiantuntemustaan kouluille ja oppilaitoksille. Liitteessä 2 on mainittu joitakin pitkäjänteisesti koulujen ja oppilaitosten kanssa toimivista yhteistyökumppaneista. Kasvatuksessa ja koulutuksessa hyödynnämme yhteistyömahdollisuudet oppijoiden parhaaksi.

Taulukko 2. Kehittämistoimet oppijoiden yksilöllisten valinnanmahdollisuuksien lisäämiselle

Koulutusaste	Kehittämistoimet
Varhaiskasvatus ja esiopetus	Tuetaan lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Kannustetaan lapsia oma-aloitteisuuteen.
Perusopetus	Ohjataan oppilaita omien vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden tunnistamiseen ja erityisesti yläkoulussa valitsemaan opintoja niiden mukaisesti. Kannustetaan opettajia tunnistamaan oppilaiden vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita sekä tarjoamaan virikkeitä innostuksen synnyttämiseen ja ylläpitämiseen myös niille oppilaille, joilla on oppimiseen liittyviä haasteita. Kannustetaan oppilaita harrastusten avulla vahvistamaan osaamista yrittäjyydessä ja taloudessa.
Lukiokoulutus	Kannustetaan lisäämään paikalliseen opetussuunnitelmaan valinnaisia opintojaksoja ja hyödyntämään opintojen valtakunnallista tarjontaa mukaan lukien yrittäjyyden lukiodiplomia. Ohjataan opiskelijoita vahvistamaan yrittäjyyteen ja talouteen liittyvää osaamista harrastusten avulla ja mahdollistetaan koulun ulkopuolella hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen temaattisissa opinnoissa osaksi lukion oppimäärää. Kannustetaan kouluja hyödyntämään kansainvälistymisrahoituksia (esimerkiksi Erasmus+, Nordplus) yrittäjyyskasvatuksen kehittämisessä. Verkostoidutaan ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa yrittäjyyteen ja liiketalouteen liittyvien opintojen tarjoamisessa.
Ammatillinen koulutus	Mahdollistetaan yksilölliset yrittäjyyden opintopolut ja yritystoiminnasta hankitun osaamisen tunnistaminen suunniteltaessa opiskelijoiden henkilökohtaista osaamisen kehittämistä (HOKS).

	Tarjotaan valinnaisina opintoina mahdollisuus syventää talous- ja yrittäjyysosaamista erilaisiin osaamistarpeisiin. Vahvistetaan kotimaisia kieliä heikosti osaavien opiskelijoiden kielitaitoa kielitietoisella opetuksella, joka tuottaa valmiuksia työllistymiseen ja yrittäjyyteen. Kannustetaan opiskelijoita yrityksen perustamiseen tai olemassa olevan yritystoiminnan jatkamiseen ja kehittämiseen. Hyödynnetään oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksia yrittäjänä toimivien kouluttamisessa.
Korkeakoulutus	Lisätään koulutuspolun aiemmissa vaiheissa alkanutta yrittäjyyspolkua syventävää ja konkretisoivaa, vetovoimaista koulutustarjontaa tutkintokoulutusohjelmiin ja sivuaineopintotarjontaan. Mahdollistetaan yksilölliset, korkeakoulurajatkin ylittävä yrittäjyyspolkujen rakentaminen osana henkilökohtaisia opintosuunnitelmia (HOPS). Hyödynnetään yrittäjiä mentoreina ja yrityksiä oppimis- ja tutkimusympäristöinä. Tuetaan yrittäjien ja erilaisten yritysten osaamisen kehittämistä ja yritystoiminnan edellytysten vahvistumista TKI-vetoisesti. Monipuolistetaan jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia. Laajennetaan toiminnallisesti kaksikielistä koulutustarjontaa uusiin koulutusohjelmiin sekä hyödynnetään toiminnallisesti kaksikielisestä tutkintokoulutuksesta saatuja oppeja yrittäjyys- ja talousosaamista vahvistavien opinto- ja kielenoppimispolkujen kehittämisessä. Haetaan keinoja hyödyntää jatkossa yrittäjyyden sekä tieteen ja teknologian lukiodiplomisuorituksia korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

3. Vahvistamme kasvatuksen ja koulutuksen parissa työskentelevien osaamista pitkäjänteisesti uudella ja päivittyvällä tiedolla

Osaamista on kehitettävä pitkäjänteisesti uudella ja päivittyvällä tiedolla. Sitä tarvitaan koulutuksen laadun ylläpitämiseen, muuttuviin tarpeisiin vastaamiseksi, tutkimustiedon hyödyntämiseen sekä kasvatuksen ja koulutuksen ammattilaisten työssä jaksamista varten. Opetushenkilöstön ja johdon jatkuvalle oppimiselle on suuret paineet, kun eri puolilta yhteiskuntaa kasvatukseen ja koulutukseen esitetään uusia tai päivittyviä sisältöjä, ilmiöitä ja osaamisvaatimuksia. Kannustamme kasvatusta ja koulutusta tekeviä ammattilaisia päivittämään osaamistaan ja innostumaan uuden tiedon

soveltamiseen kohdatessaan oppijoita ja oppimisympäristöjä kehitettäessä. Opettajien osaamista ja täydennyskoulutusta voidaan edistää myös työmarkkinaratkaisuilla, kuntien välisellä yhteistyöllä ja järjestöjen koulutustarjontaa hyödyntämällä.

Yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen edistäminen edellyttävät opetushenkilöstöltä osaamisen lisäksi yrittäjyysmyönteistä asennetta ja työyhteisön tukea. Kannustamme koulujen ja oppilaitosten johtoa kehittämään yrittäjyyskasvatusmyönteistä toimintakulttuuria, joka mahdollistaa kokeilun ja kannustaa henkilöstöä jatkuvaan oppimiseen. Toimintakulttuurin tulisi välittyä oppijoiden toimijuutta vahvistavina pedagogisina ratkaisuin.

Taulukko 3. Kehittämistoimet kasvatuksen ja koulutuksen parissa työskentelevien jatkuvaan oppimiseen

Koulutusaste	Kehittämistoimet
Varhaiskasvatus ja esiopetus	Vahvistetaan varhaiskasvatuksen opettajien ja muun henkilökunnan osaamista yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen soveltamisesta varhaiskasvatuksen toiminnassa.
Perusopetus	Kannustetaan opettajia tunnistamaan yrittäjyyteen ja talousosaamiseen kytkeytyviä asenteita ja stereotypioita sekä lisäämään tutkimuspohjaista tietoa oppilaan osaamisen vahvistamiseksi. Vahvistetaan opettajan roolia oman tiedonalan ajankohtaisen tutkimustiedon asiantuntijana ja sekä omassa työssä laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden edistäjänä. Kannustamme opettajia ja koulutuksen järjestäjiä hyödyntämään harjoittelukoulujen tutkimus-, kokeilu-, ja kehittämistoiminnassa syntyviä julkaisuja, koulutuksia ja hyviä käytäntöjä pedagogiikan kehittämisessä.
Lukiokoulutus	Kannustetaan opettajia hyödyntämään yrittäjyys- ja talousosaamiseen liittyviä koulutuksia, materiaaleja ja pedagogisia malleja, joita eri yhteistyökumppanit tarjoavat mukaan lukien lukiot, jotka vastaavat yrittäjyyden ja liiketoiminnan valtakunnallisesta kehittämistehtävästä. Kannustetaan opettajia liittymään yrittäjyyskasvatusta edistäviin verkostoihin.
Ammatillinen koulutus	Vahvistetaan oppilaitosten henkilökunnan ja johdon osaamista kehittää oppilaitosten toimintakulttuuria niin, että ammatillisen koulutuksen arvoperustan mukainen yrittäjämäinen toimintatapa ja talouden hallinnan osaaminen otetaan huomioon opetuksessa, ohjauksessa ja opiskelijan osaamisen arvioinnissa. Huolehditaan yrittäjyys- ja talousasioita opettavien ajantasaisesta osaamisesta. Innostetaan kaikkia opettajia hyödyntämään yrittäjyyskasvatuksen menetelmiä osana opetustyötä.

	Vahvistetaan opetushenkilöstön osaamista tukea ja ohjata opiskelijoiden opintoja ja uravalintoja. Kannustetaan hyödyntämään ammatillisen opettajankoulutusverkoston kehittämishanketta liittyen yrittäjyyskasvatukseen ja talousosaamiseen.
Korkeakoulutus	Kehitetään opettajille monipuolisia jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia tarve- ja tutkimusperusteisesti sekä johdonmukaisena jatkumona peruskoulutuksesta.

4. Valmistaudumme ja valmennamme tulevaisuuteen

Eri koulutusasteilla on kiinnitettävä huomiota oppijoiden tulevaisuususkon vahvistamiseen. Esimerkiksi laaja-alaisella ja ajantasaisella osaamisperustalla sekä kokemuksilla omasta toimijuudesta voidaan vahvistaa lasten ja nuorten kokemusta siitä, että heillä on mahdollisuus hyvään tulevaisuuteen ja osaamista selvitä muutosten keskellä. Teknologinen kehitys muuttaa oppimisen ja työntekemisen tapoja ja lisää tarvetta geneerisille osaamiselle, kuten vuorovaikutus- ja yhteistyötaidoille. Monipuolinen kielitaito, kulttuurinen ymmärrys ja kyky rakentavaan kommunikointiin ovat tulevaisuudessa entistä tärkeämpiä. Ne ehkäisevät polarisaatiota, mutta myös mahdollistavat vuorovaikutuksen yli rajojen maailman kansainvälistyessä. Kasvatuksen ja koulutuksen tulee vahvistaa myös oppijoiden kriittistä ajattelua, luovaa ongelmanratkaisua ja yhdessä toimimista. Yrittäjämäiset valmiudet ja talousosaaminen edistävät osaltaan oppijan valmiuksia löytää paikkansa työelämässä.

Kannustamme kasvatuksen ja koulutuksen toimijoita yhteistyössä sidosryhmien kanssa kehittämään koulutusta tietoon perustuen, dataa hyödyntäen ja tulevaisuutta ennakoiden. Kasvatuksen ja koulutuksen tulevaisuuden suuntia kehitetään yhteistyössä sidosryhmien, yritysten ja työelämän kanssa. Tavoitteena on tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiointensiivinen yhteiskunta, jossa kannustetaan kestävään yrittäjyyteen sekä ratkomaan yritystoiminnalla globaaleja haasteita.

Taulukko 4. Kehittämistoimet muutoksiin vastaamiseen ja resilienssin vahvistamiseen

Koulutusaste	Kehittämistoimet
Varhaiskasvatus ja esiopetus	Edistetään lasten sosiaalisia taitoja ja empatiakykyä sekä kykyä toimia yhdessä.
Perusopetus	Kannustetaan opetuksen järjestäjiä tuomaan lasten ja nuorten yrittäjyysosaamista osaksi kunnan elinvoiman kehittämistä.

	Kannustetaan oppilaiden kriittisen lukutaidon ja digitaalisen osaamisen vahvistamiseen. Kehitetään oppilaiden viestintä- ja argumentointitaitoja ja valmiuksia toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Lukiokoulutus	Vahvistetaan opiskelijoiden digitaalista osaamista koulutuksen, työelämätaitojen ja aktiivisen kansalaisuuden mahdollistajana. Edistetään tutkimukseen ja kehittämiseen liittyvää paikallista opintotarjontaa esimerkiksi yhteistyössä korkeakoulujen ja yritysten kanssa. Kannustetaan lukioita kansainväliseen toimintaan ja verkostoitumiseen.
Ammatillinen koulutus	Kannustetaan koulutuksen järjestäjiä mukaan osaamisen kehittämisen verkostoihin, joissa ammatilliset oppilaitokset, yritykset, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, viranomaiset ja muut työelämätoimijat kehittävät yhdessä laadukasta, tulevaisuuden tarpeisiin vastaavaa koulutusta ja innovaatiotoimintaa. Kannustetaan koulutuksen järjestäjiä osallistumaan alueen elinvoimaisuuden vahvistamiseen pitkällä aikajänteellä. Kannustetaan niin oppilaitoksia kuin opiskelijoita toimimaan kansainvälisissä ympäristöissä ja rakentamaan kansainvälisiä verkostoja. Suunnitellaan koulutusta ja palautteen antamista siten, että opiskelijoiden itsetuntemus vahvistuu ja oman ammattitaidon arvostus lisääntyy. Vahvistetaan opiskelijoiden taitoa tehdä näkyväksi ja markkinoida osaamistaan tai tuottamiaan asioita ja palveluja.
Korkeakoulut	Kannustetaan korkeakouluja kehittämään tutkimustulosten monipuolista yhteiskunnallista hyödyntämistä ja kaupallistamista laajoissa yhteistyöverkostoissa. Lisätään ekosysteemimäistä toimintaa laaja-alaisessa yritys- ja oppilaitosyhteistyössä kytkemällä mukaan myös tutkinto-opiskelijat. Hyödynnetään ekosysteemejä ja ennakointia alueiden elinvoiman vahvistamiseksi. Vahvistetaan opiskelijayrittäjyyttä sekä yrityshautomo ja -kiihdyttämötoimintaa, start-up- ja spin off- yrittämisen tukimuotoja ja yrittäjyysyhteisöjen toimintaedellytyksiä. Vahvistetaan tutkimusperustaa yrittäjyydestä (ml. yrittäjyyden uudet muodot).

	Vahvistetaan luovan talouden toimintaedellytyksiä ja luovien alojen ammattilaisten rahoitus-, yrittäjyys- ja liiketoimintaosaamista sekä vahvistetaan eri alojen osaajien yhteistyössä vahvistuvaa osaamista. Tarjotaan opiskelijoille ja tutkijakoulutettaville laajoja näkymiä työllistymiseen ja muuttuvaan työelämään sekä kannustetaan heitä aktiivisella otteella kehittämään osaamistaan.
--	--

5. Työskentelemme kestävän tulevaisuuden puolesta

Kestävän tulevaisuuden rakentaminen edellyttää sekä yksilöiden että yhteisöjen tietoista toimintaa ja pitkäjänteisiä valintoja. Kasvatuksella ja koulutuksella on erityisen iso rooli kestävyysajattelun edistämisessä ja käyttäytymisen ohjaamisessa kohti vastuullisempaa maailmaa. Yrittäjyydellä ja yritystoiminnalla voidaan luoda arvoa vastuullisesti, ja parhaimmillaan yrittäjyys- ja talousosaaminen antavat valmiuksia ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväan elämäntapaan. Vastuullinen yritystoiminta edistää kestävyysmurrosta ja rakentaa kestävää tulevaisuutta. Kannustamme kouluja ja oppilaitoksia yhdessä työelämätoimijoiden kanssa hakemaan käyttäytymisen muutokseen ja innovaatioihin perustuvia ratkaisuja esimerkiksi ilmaston lämpenemiseen tai lajikatoon. Myös oppijoiden ymmärrystä omien tekojen ja valintojen vaikutuksista sekä kokemuksia osallisuudesta ja aktiivisena kansalaisena toimimisesta tulisi vahvistaa.

Oppijoiden kokonaisvaltainen hyvinvoinnin edistäminen parantaa oppimisen edellytyksiä, kykyä kohdata muutoksia ja rakentaa omaa tulevaisuutta rohkeasti ja kestävästi. Kannustamme kouluja ja oppilaitoksia luomaan turvallisen ympäristön, jossa muutoksia voidaan kohdata joustavasti ja niistä oppien.

Taulukko 5. Kehittämistoimet kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Koulutusaste	Kehittämistoimet
Varhaiskasvatus ja esiopetus	Vahvistetaan vastuullista ja kestävää elämäntapaa varhaiskasvatuksen arjessa. Vahvistetaan lasten osallisuutta. Tarjotaan jokaiselle lapselle kokemus siitä, että omalla tai ryhmän toiminnalla voi vaikuttaa omaan elämään ja yhteisöön (omista innovaatioista toimintaan)
Perusopetus	Vahvistetaan oppilaiden luottamusta demokratiaan, journalistiseen mediaan ja oikeusvaltioon. Kannustetaan opettajia painottamaan demokratiakasvatuksessa oppilaiden aktiivista toimijuutta ja yhteiskunnallista osallistumista.

	Vahvistetaan vastuullista ja kestävää toimintakulttuuria.
Lukiokoulutus	Kannustetaan opiskelijoita näkemään vastuullisen yritystoiminnan mahdollisuudet kestävä kehityksen edistäjänä. Vahvistetaan vastuullista ja kestävää toimintakulttuuria.
Ammatillinen koulutus	Kannustetaan opiskelijoita ottamaan vastuuta oppimisesta, omiin asioihin vaikuttamisesta ja yhteiskuntaa osallistumisesta. Ohjataan opiskelijoita huomaamaan vastuullisen yrittäjyyden edut ja nähdään myös yhteiskunnallinen yrittäjyys mahdollisuutena. Vahvistetaan vastuullista ja kestävää toimintakulttuuria.
Korkeakoulut	Suunnataan opetusta ja tutkimusta, ml. yrittäjyyskasvatus yhä voimakkaammin kestävyysmurrosta edistävään tutkimukseen ja tieteidenväliseen yhteistyöhön kestävyysasteisiin vastaamiseksi. Vahvistetaan osaamista uusista liiketoimintamalleista ja -logiikoista, kuten digitaalisuus ja aineeton/inhimillinen pääoma ja yhteiskunnallinen yrittäjyys.

Liite 1 Yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjaukset - työryhmä

Opetus- ja kulttuuriministeriö nimesi 1.8.2025 - 31.8.2026 yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjaukset -työryhmän valmistelevaan valtakunnallisen linjausesityksen yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen edistämiseen kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen. Linjausesityksen tuli vastata 2020-luvun osaamistarpeisiin ja valmistelussa otettaisiin huomioon yhteiskunnan, työelämän ja elinkeinojen muutokset. Opetus- ja kulttuuriministeriön linjauksilla edistettäisiin yrittäjyys- ja talousosaamista yhdensuuntaisesti muiden hallinnon alojen rinnalla.

Yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjaukset -työryhmän puheenjohtajana toimi opetusneuvos Minna Bálint ja varapuheenjohtajana opetusneuvos Ulla Mäkeläinen opetus- ja kulttuuriministeriötä. Asiantuntijasihteerinä oli opetusneuvos Nina Penttinen Opetushallituksesta. Muut työryhmän jäsenet olivat

Toimitusjohtaja Tomi Alakoski, Suomen 4H-liitto

Johtaja Susanna Aro, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Erityisasiantuntija Ilkka Eronen, Kuntaliitto

Johtava asiantuntija Mirja Hannula, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Neuvotteleva virkamies Natalia Härkin, työ- ja elinkeinoministeriö

Opetusneuvos Tommi Karjalainen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opettaja Simo Karvinen, Lauttasaaren yhteiskoulu

Koulutuspolitiikan asiantuntija Mikko Kinnunen, Suomen Yrittäjät ry

Toimitusjohtaja Mari Kokko, Osuuskuntien Keskusjärjestö Pellervo ry

Erityisasiantuntija Lauri Kurvonen, Opetusalan Keskusjärjestö OAJ ry

Toiminnanjohtaja Sanna Lehtonen, YES ry

Rehtori Anna Mari Leinonen, Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, Keuda

Professori Timo Pihkala, Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT

Puheenjohtaja Mar Porres, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf.

Talousosaamisen neuvonantaja Anu Raijas, Suomen Pankki/Talousosaamiskeskus

Erityisasiantuntija Mette Ranta, Oikeuspalveluvirasto

KTT, Dosentti Tarja Römer-Paakkanen, Yrittäjyyskasvatuksen Tutkimusseura ry

Lehtori Juha Saukkonen, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Johtaja Sami Suomela, Nuorten yrittäjyys ja talous NYT

Opettajankoulutusfoorumin johtaja, professori Auli Toom, Helsingin yliopisto

Liite 2 Yhteisöt opetuksen ja koulutuksen järjestäjien tukena

Koulujen ja oppilaitosten yrittäjyyskasvatusta ja talousosaamisen edistämistä tehdään laajassa yhteistyössä erilaisten valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. Tälle liitteelle on koottu organisaatioita, jotka tarjoavat kouluille ja oppilaitoksille tukea, asiantuntemusta ja toimintamalleja yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen toteuttamiseen. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan sen tarkoituksena on antaa kuva yhteistyön moninaisuudesta.

Finanssiala ry

Suomalaisen finanssialan äänenä kotimaassa sekä Euroopassa. Tarjoaa erilaisten konseptien, kuten Rahaviikon, OpeTETin ja Talous Tutuksi -koulutusten kautta kouluille ja opettajille ajankohtaista tietoa talousosaamisen edistämisen tueksi. Koordinoi alan yrityksiä ja 24 oppilaitosta yhdistävää FinanssiAkatemia -yhteistyöverkostoa.

Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL ry

Edunvalvontajärjestö, joka kehittää pedagogisena opettajajärjestönä historian ja yhteiskuntaopin opetusta. Jäsenopettajille järjestetään mm. talouteen liittyvää täydennyskoulutusta. Lisäksi järjestää yhteistyökumppaneineen koululaisille ja opiskelijoille talousaiheisia kilpailuita.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV)

Opastaa kuluttajia ja yrityksiä heidän keskinäisissä kiistoissaan sekä valvoo kaikkien kuluttajien etuja. Tarjoamme valmiita opetussuunnitelmiin perustuvia oppimisyhteisöjä yrittäjyyskasvatukseen, talous- ja kuluttajaosaamiseen KKV Kampuksella eri koulutusasteille. Sisältöjä löytyy kuluttajille oman talouden näkökulmasta sekä yrityksille kuluttajakaupassa tarvittavan ammattitaidon hankintaan.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Edunvalvontajärjestö, joka tarjoaa kouluille ja oppilaitoksille asiantuntijavierailuja ja oppilaitosyhteistyötä, jossa maatilayrittäjät ja metsänomistajat jakavat kokemuksiaan yrittäjyydestä, ruoantuotannosta ja luonnonvarojen kestävästä hyödyntämisestä. Tuottaa oppimateriaalia ja tukee toiminnallisia oppimisympäristöjä, kuten koulupuutarhoja ja maatilakäyntejä, jotka yhdistävät yrittäjyyden, talousosaamisen ja kestävä kehityksen teemat käytännön tekemiseen.

Nordea

Pankki ja finanssipalveluiden tarjoaja, joka tukee kouluja ja oppilaitoksia vahvistamalla lasten ja nuorten talousosaamista sekä ymmärrystä työelämästä ja yrittäjyydestä muun muassa opetusmateriaaleina, digitaalisina oppimiskokonaisuuksina, kilpailuina, webinaareina sekä asiantuntijoiden vapaaehtoistyönä. Toiminta kattaa perusopetuksen, toisen asteen ja osin korkea-asteen oppilaitokset.

Nuorten yrittäjyys ja talous NYT ry

Tarjoaa kouluille ja oppilaitoksille valmiita opetussuunnitelmiin perustuvia oppimiskokonaisuuksia ja opettajakoulutusta yrittäjyys-, talous- ja työelämäteemoissa perusopetuksen ensimmäisistä vuosista toisen asteen päättymiseen saakka.

OP Pohjola

Edistää taloustaitoja ja tukee oman talouden hallintaa omin toimin ja yhteistyössä kumppaneidensa kanssa. Osuuspankit vahvistavat raha- ja yrittäjyystaitojen vierailukäynnein alueidensa yläkouluissa, toisen asteen oppilaitoksissa ja korkeakouluissa. Hyödyntää talousopetuksessa OP Pohjolassa kehitettyjä opetuskonsepteja ja videomateriaaleja.

Pörssisäätiö

Edistää kaikkien mahdollisuuksia sijoittaa osakkeisiin ja vaurastua. Järjestää Pörssilähettiläs-toimintaa, jossa peruskoulun käyneet nuoret saavat sijoituskoulutuksen ja peruskoulut nuorten pitämiä talouden oppitunteja. Tarjoaa opettajille opetussuunnitelmiin sopivia opetussisältöjä ja teemaviikkoja.

Suomen Nuorkauppakamarit ry

Nuorten aikuisten johtajuus- ja koulutusjärjestö, joka kehittää työelämä-, yrittäjyys- ja vaikuttamistaitoja. Tekee yhteistyötä oppilaitosten ja eri sidosryhmien kanssa nuorten yrittäjyyskasvatuksen, talousosaamisen ja työelämätaitojen vahvistamiseksi vuosittaisten kärkiprojektien avulla, kuten Nuorten Taloustaidot (2026) ja JCI In Business ja Nuorten Työelämätaidot (2027).

Suomen Pankin rahamuseon talousosaamiskeskus

Toteuttaa Suomen talousosaamisen strategiaa, jonka tavoitteena on parantaa kaikenikäisten taloustietämystä ja lisätä kiinnostusta taloutta kohtaan. Tukee kouluja ja oppilaitoksia tarjoamalla opastuksia, oman talouden budjettityöpajoja sekä teemaseminaareja ja tapahtumia.

Suomen Yrittäjät ry

Elinkeinoelämän järjestö, joka toimii keskusjärjestönä valtakunnallisesti, aluejärjestöinä maakunnissa ja paikallisyhdistyksinä kunnissa. Aluejärjestöt ja paikallisyhdistykset tekevät yhteistyötä oppilaitosten kanssa, edistävät yrittäjyyskasvatuksen toteuttamista, järjestävät yritysvierailuja, yrittäjien aamukahveja ja kutsuvat yrittäjiä kertomaan yrittäjätarinoita oppilaille, opettamaan ja puhumaan yrittäjyydestä. Yhdistykset voivat nimetä oppilaitoksille yrittäjäkummeja ja -mentoreita.

Suomen 4H-liitto

4H:ssa lapset ja nuoret saavat valmiuksia kestäväan elämäntapaan, työelämään ja yrittäjyyteen Kolme askelta työelämään -mallin mukaisesti. Järjestö tekee tiivistä yhteistyötä koulujen ja oppilaitosten kanssa tarjoamalla yrittäjyyskasvatusta ja työelämätaitoja tukevia oppimissisältöjä. Näitä ovat esimerkiksi kerhotoiminta, työelämäkoulutukset sekä yrittäjyyskokeilut osana koulupäivää tai siihen kytkeytyvänä toimintana.

Takuusäätiö sr

Talousosaamisen sekä talous- ja velka-alan järjestö. Kouluttaa ammattilaisia ja vapaaehtoisia sekä tekee kehittämistoimintaa ja rakentaa verkostoyhteistyötä. Kouluille ja oppilaitoksille säätiö tuottaa mm. talousosaamisaiheisia materiaaleja, aineistoja ja pelejä.

Talous- ja velkaneuvonta, Oikeuspalveluvirasto

Tekee ennakoivaa talousneuvontaa, jonka tavoitteena on edistää taloustaitoja ja ehkäistä velkaantumista. Tarjoaa oppilaitoksille mm. digitaalisesti käytettävän Askeleet kohti omaa taloutta -työkirjan, jonka avulla nuori voi suunnitella omaan kotiin muuttoa ja itsenäistymistä konkreettisten askeleiden avulla. Tekevät vierailukäyntejä kouluihin ja oppilaitoksiin.

Ulosottolaitoksen ennakoiva talousneuvonta

Ehkäisee ylivelkaantumista, vahvistaa talousosaamista ja kohdentaa työtään erityisesti nuoriin. Tekee oppilaitosyhteistyötä, yhteisiä tapahtumina ja koulutustilaisuuksia sekä nuorille suunnattua talousosaamisen materiaalia. Lisäksi järjestää maksuttomia koulutuksia suoraan opetusalan henkilöstölle ja muille sidosryhmille ulosotosta, perintäprosessista ja taloudenhallinnasta.

YES ry

Tarjoaa tukea yrittäjyyskasvatukseen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Keskittyy opettajien osaamisen vahvistamiseen, oppilaitosten ja työelämän yhteistyön kehittämiseen sekä yrittäjämäisen toimintakulttuurin edistämiseen tarjoamalla koulutuksia, materiaaleja ja asiantuntijatukea opetussuunnitelmien mukaiseen yrittäjyys-, työelämä- ja tulevaisuustaitojen kehittämiseen. Fasilitoi kehittämisprosesseja, kokoamaa yhteen koulutuksen ja työelämän toimijoita sekä tarjoaa yrittäjyyskasvatukseen konkreettisia työkaluja.